

afegint tota l'altra gent, amb la peculiaritat que només es podia fer una única sardana. A vegades era tan grossa que, no n'hi havia prou amb la plaça grossa, i es continuava a la plaça petita. Però un cop ben cansats, arribava el porró. Els miquels eren els encarregats de comprar el vi suficient per donar beure a tothom. Un cop tots contents es ballaven les sardanes restants.

El segon diumenge de maig, trobem la festa del Roser, i altra volta els pabordes eren els que havien d'aconseguir prou diners per poder llogar una orquestra i fer una festa ben lluïda.

I encara al mateix mes de maig hi ha Sant Isidre. Els pabordes d'aquesta festivitat havien de ser joves i solters. Eren els que havien de preparar la festa. Era típic d'aquesta diada, mentre es feia la processó, tirar trets des de diferents indrets de la plaça. Eren com una mena de salves. A vegades en sortia algun de sorpresa i donava un bon espant als músics i a la resta de la gent. Ara tenim coets i focs d'artifici, abans teniem escopetes i pólvora.

I així arribem al 15 d'agost: la festa major. Es feien tres dies de festa, i ben lluïda, amb moltes sardanes i ball. Eren balls típics de la festa el ball de la toia (una mena de ram). La toia s'havia d'aconseguir comprant números en una rifa. El que la treia, sempre un noi, havia de buscar una noia a qui regalar-li, i així, un cop formada la parella, ballaven sols mig ball.

L'altra gent, ben contenta, els contemplava. També era típic el ball del ram. Un cop començat el ball i quan la sala estava plena de parelles ballant, de cop els músics paraven i anunciaven que el proper seria el del ram. Llavors tots els nois que ballaven, anaven a comprar un ram per a la seva parella, i així es feien uns quants diners,

ja que cap parella no podia ballar sense el seu ram. Però a les noies també els tocava rebre el ball del cigar. L'últim dia de la festa, es feia també el ball de l'escombra, el ball robat... Devia ser molt bonic!

Al setembre, es feia l'Aplec de les Fonts, el segon diumenge, amb sardanes a l'ermita i ball a la sala amb el manubri.

A l'octubre la gresca continuava amb la festa petita, el dia de la Minerva, el tercer diumenge. A aquesta tampoc no hi faltaven ni l'ofici ni la processó ni les ganes de ballar.

A totes aquestes festes era costum ballar la sardana dels pabordes i les pabordesses. Cadascú d'aquests havia de buscar prèviament el seu ballador o balladora.

Bé! Han anat passant els anys, i crec que tant avui com sempre hi haurà la tendència de fer vius alguns d'aquests records de les festes d'abans.

Eren unes festes plenes de senzillesa i alhora de majestuositat.

—Un reflex del fet quotidià del contacte amb la natura que es vivia.

Les llavors sembrades a pols, el seu fruit recollit a pols,... de sol a sol, de mà a mà. Tot en conjunt feia néixer un fort anhel de fer reunions familiars, fruit del gust de les collites,... Sí! de conèixer, de parlar, dansar, deixant un xic de costat el fet d'ajupir l'esquena i fregar-se la suor.

Celebrar les festes en les seves dades, participar-hi, crear nous esdeveniments,... és mantenir viu un tresor que té les seves més profundes arrels en el respirar dels homes i de la natura com una unitat.

LLUÏSA, ASSUMPTA I JUDITH VALLS